

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 13.6.2008
KOM(2008) 355 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

jätetilastoja koskevan asetuksen (EY) N:o 2150/2002 mukaisesti laadituista tilastoista ja niiden laadusta

1. JOHDANTO

1.1. Jätetilastoja koskeva asetus

Jätetilastoista 25 päivänä marraskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2150/2002¹ 8 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että komissio antaa ”Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän asetuksen mukaisesti laadituista tilastoista ja erityisesti niiden laadusta sekä tietojen keruusta yrityksille aiheutuvasta rasituksesta”.

Asetuksen liitteissä I ja II olevan 7 jakson 3 kohdassa komissiota vaaditaan ”liittämään kattavuus- ja laatuselvitykset tämän asetuksen 8 artiklassa tarkoitettuun kertomukseen”. Jäsenvaltioiden laatuselvitykset ovat saatavilla seuraavalla Internet-sivustolla:

http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/pip/library?l=/wastesstatisticsssregulat/data_transmission/quality_statistics

Tässä kertomuksessa tehdään yhteenveto arvioinnin alustavista tuloksista, esitetään yleiskatsaus tietojen laadusta sekä annetaan suosituksia asetukseen tarvittavista muutoksista. Kertomus käsittää ne 25 EU:n jäsenvaltiota, joilla oli oikeudellinen velvollisuus toimittaa tietoja vuonna 2006.

Asetuksen mukaan EU:n jäsenvaltioiden on toimitettava kyseiset tiedot joka toiselta vuodelta ensimmäisen viitevuoden (vuoden 2004) jälkeen. Sen liitteissä I ja II määritellään vaatimukset jätteiden synnystä, jätteenkäsittelystä ja jätteidenkäsittelykapasiteetista laadittaville tilastoille. Tulokset esitetään jätteiden tilastonimikkeistöön (EWC-Stat) perustuvan aineenmukaisen jaottelun mukaisesti, joka määritellään asetuksen liitteessä III. Raportointivaatimukset selvitetään tarkemmin taulukossa 1.

¹ EYVL L 332, 9.12.2002, s. 1, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 1893/2006 (EUVL L 393, 30.12.2006, s. 1).

Taulukko 1: Jätetilastoja koskevan asetuksen mukaiset tietokokonaisuudet

Tietokokonaisuus		Kuvaus ja jaottelu	Alue
1	Syntyy	Jätteiden synty: - 20 jätettä synnyttävää toimintaa: 19 toimialaa sekä kotitaloudet - 48 jäteluokkaa	Kansallinen
2	Poltto	Jätteenpoltto: - 2 käsittelymuotoa - 14 jäteluokkaa	NUTS 1
3	Hyödyntäminen, paitsi hyödyntäminen energiana	Jätteiden hyödyntäminen: - 1 käsittelymuoto - 17 jäteluokkaa	NUTS 1
4	Loppukäsittely, paitsi poltto	Jätteiden loppukäsittely: - 2 käsittelymuotoa - 16 jäteluokkaa	NUTS 1
5	Käsittelyinfrastruktuuri	Jätteitä hyödyntävien ja loppukäsittelevien laitosten määrä ja kapasiteetti: - 5 käsittelymuotoa	NUTS 2
	Keruujärjestelmän kattavuus	Kotitalousjätteiden ja niihin rinnastettavien jätteiden keruujärjestelmän piiriin kuuluvan väestön tai asumusten prosenttiosuus.	

1.2. Täytäntöönpanotoimet

Komissio on antanut asetuksen (EY) N:o 2150/2002 tueksi seuraavat lisäsäädökset ja toimintaohjeen:

- Jätetilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2150/2002 liitteiden I ja III muuttamisesta 23 päivänä helmikuuta 2004 annettu komission asetus (EY) N:o 574/2004²
- Jätetilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2150/2002 liitteen II muuttamisesta 24 päivänä toukokuuta 2005 annettu komission asetus (EY) N:o 783/2005³
- Jätetilastoja koskevien tulosten toimitusmuodosta 24 päivänä toukokuuta 2005 annettu komission asetus (EY) N:o 782/2005⁴

² EUVL L 90, 27.3.2004, s.15.

³ EUVL L 131, 25.5.2005, s. 38.

⁴ EUVL L 131, 25.5.2005, s. 26.

- Asianmukaisten laadunarviointiperusteiden ja laatuselvitysten sisällön määrittelystä jätetilastoille Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2150/2002 soveltamiseksi 5 päivänä syyskuuta 2005 annettu komission asetus (EY) N:o 1445/2005⁵
- Jätetilastoja koskevan asetuksen (EY) N:o 2150/2002 täytäntöönpanoa koskeva käsikirja (heinäkuu 2006, versio 1.1)⁶.

1.3. Tietojen laatu monen menetelmän ympäristössä

Asetuksessa (EY) N:o 2150/2002 määritellään toimitettavat tiedot ja niiden laatuvaatimukset, mutta ei säädetä mistään tietystä jätetilastojen laadintamenetelmästä. Tilastot laaditaan siis monen menetelmän ympäristössä. Tämä mahdollistaa sen, että jäsenvaltiot voivat säilyttää omat vakiintuneet tiedonkeruujärjestelmänsä ja siten minimoida asetuksen noudattamiseksi tarvittavat muutokset.

Monen menetelmän lähestymistapaan liittyy kuitenkin vakavia ongelmia. Menetelmien välillä voi olla maakohtaisia eroja, ja yhden maan tietokokonaisuudet, jopa yksittäisten tietokokonaisuuksien sisältö, voivat olla erilaisia. Tämän vuoksi tietojen vertailukelpoisuutta ja tietojen hyvää laatua on jokseenkin vaikea varmistaa.

Tietojen laadun arviointitapa riippuu käytetyistä tilastomenetelmistä. Eri menetelmiä varten on olemassa erilaisia laatuparametreja (otantatutkimuksissa variaatiokerroin, mallinnuksessa herkkyysanalyysi jne.). Tietojen yleistä laatua kuvaavia indikaattoreita on kuitenkin vaikea määrittellä etenkin, jos yksittäisten tietokokonaisuuksien sisällä yhdistellään eri menetelmiä. Asetuksessa noudatettu monen menetelmän lähestymistapa vaikeuttaa siten huomattavasti tietojen laadun arviointia ja kuvailua.

Lähestymistapojen vaihtelevuus vaikuttaa myös tietojen vertailukelpoisuuteen. Rajoituksia tietojen vertailukelpoisuudelle voivat asettaa erityisesti se, miten kattavia tilastot ovat, ja se, miten jätemäärät on jaoteltu jätteitä synnyttävien eri toimintojen kesken, kuten jäljempänä kertomuksessa selitetään.

Laatuselvityksissä jäsenvaltiot kuvailivat tietoja soveltamalla tiettyjä jätetilastojen laadusta annetussa asetuksessa (EY) N:o 1445/2005 annettuja vakiotekijöitä, joita käytetään Euroopan tilastojärjestelmässä laadun määrittelyyn⁷.

2. TÄSMÄLLISYYS JA OIKEA-AIKAISUUS

Täsmällisyydellä ja oikea-aikaisuudella tarkoitetaan virallisten määräaikojen noudattamista tietojen toimittamisessa sekä viitekauden ja tietojen saatavuuden välillä kuluva viivettä.

Asetuksessa (EY) N:o 2150/2002 edellytettiin, että viitevuodelta 2004 vaadittavat tiedot ja laatuselvitykset toimitettaisiin viimeistään 30. heinäkuuta 2006. Eurostat arvioi asetuksen perusteella kerätyt tiedot kahden kuukauden kuluessa tästä määräajasta soveltamalla seuraavia perusteita:

⁵ EUVL L 229, 6.9.2005, s. 6.

⁶ http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/pip/library?l=/wastesstatisticsssregulat/manual_statistics

⁷ Tilastojen laatua käsittelevä Eurostatin sivusto:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=2273,1,2273_47140765&_dad=portal&_schema=PORTAL

- tietokokonaisuuksien täydellisyys;
- laatuselvityksen täydellisyys;
- oikea-aikaisuus;
- määritelmien ja luokitusten asianmukainen soveltaminen;
- asianmukaisten tilastomenetelmien soveltaminen.

Arviointituloksista ilmoitettiin jäsenvaltioille 23. elokuuta 2006. Jos tilastot olivat puutteellisia tai laatuselvitys puuttui, jäsenvaltioita pyydettiin viipymättä toimittamaan puuttuvat tiedot. Tarvittaessa tiedot arvioitiin uudelleen syyskuussa 2006 ensimmäisen arvioinnin jälkeen saatujen uusien tietojen huomioimiseksi; uudelleenarviointilomakkeet lähetettiin jäsenvaltioille 13. syyskuuta 2006.

Täsmällisyys tietojen toimittamisessa oli tyydyttävää, kun otetaan huomioon, että vuosi 2006 oli ensimmäinen raportointivuosi. Useimmat maat joko noudattivat määräaikaa tai ylittivät sen enintään muutamalla päivällä. Täsmällisyyttä noudatettiin seuraavasti:

- 12 jäsenvaltiota (Belgia, Itävalta, Kypros, Latvia, Puola, Ruotsi, Saksa, Slovenia, Suomi, Tšekki, Unkari ja Viro) noudatti asianmukaisesti määräaikaa, joka oli 30. kesäkuuta 2006.
- Kuusi jäsenvaltiota (Espanja, Italia, Liettua, Slovakia, Tanska ja Yhdistynyt kuningaskunta) toimitti tiedot ja/tai laatuselvitykset myöhässä, mutta kuitenkin niin, että ne ehdittiin käsitellä ensimmäisellä arviointikierroksella, joka pidettiin elokuussa 2006.
- Neljä jäsenvaltiota (Alankomaat, Luxemburg, Malta ja Ranska) toimitti vaadittavat tiedot elokuuhun 2006 mennessä, mutta laatuselvitys puuttui; kaikki kuitenkin toimittivat selvitykset pian sen jälkeen.
- Kolmelta jäsenvaltiolta (Irlanti, Kreikka ja Portugali) oli 22. syyskuuta 2006 mennessä toimittamatta huomattava määrä tietoa, ja niille lähetettiin asiasta virallinen huomautus. Kreikka toimitti tiedot marraskuussa 2006, Irlanti kesäkuussa 2007 ja Portugali syyskuussa 2007.

Tietojen julkaiseminen

Jätteiden syntyä koskevat tiedot julkaistiin Eurostatin tietokannassa joulukuussa 2006 ja jätteenkäsittelyä koskevat tiedot tammikuussa 2007. Tietokantaa on sittemmin päivitetty useita kertoja lisäämällä sinne tarkistettuja tietoja tai arvioita puuttuvien arvojen tilalle. Jätteenkäsittelykapasiteettia koskevaa tietokokonaisuutta ei ole vielä julkaistu, koska menetelmien monitahoisuus mutkistaa tietokokonaisuuden rakennetta.

3. TIETOJEN TÄYDELLISYYS

EU:n tason aggregaattien laskennan kannalta on ratkaisevan tärkeää, että tietokokonaisuudet toimitetaan täydellisinä. Puuttuvien tietojen korvaaminen on hankalaa ja aikaa vievää, ja se

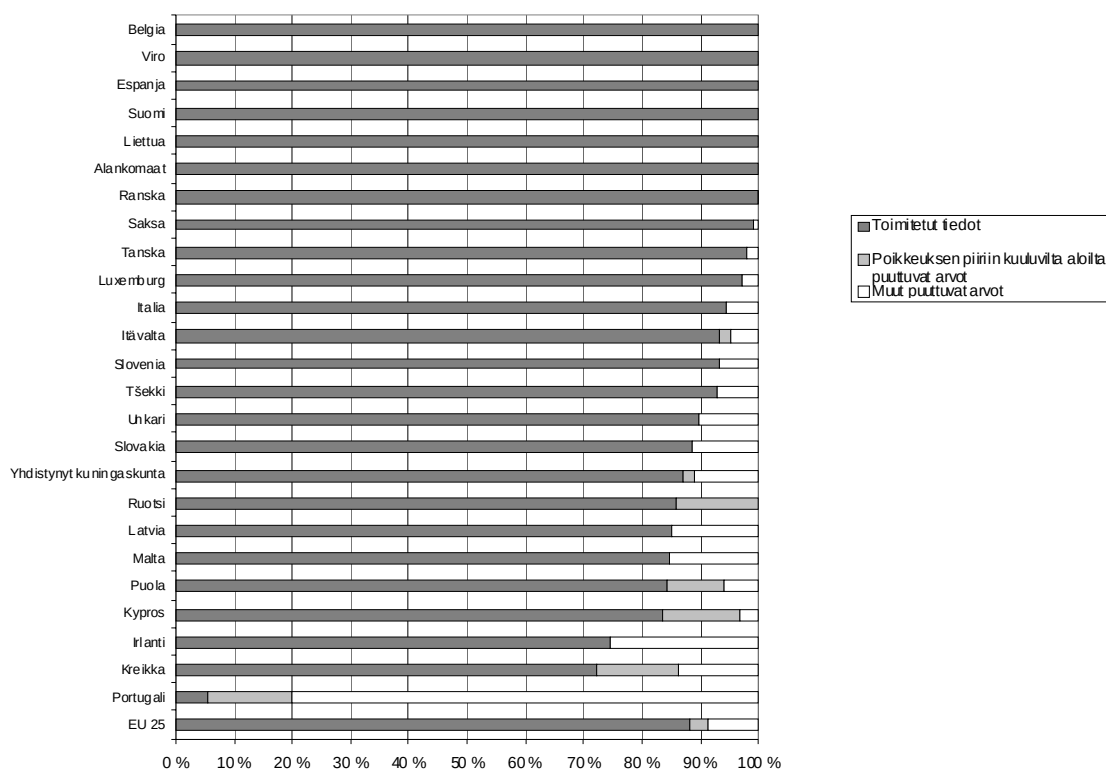
heikentää jätetilastojen oikea-aikaisuutta ja tietojen laatua. Maita pyydetäänkin minimoimaan puuttuvien tietojen määrä esittämällä tarvittaessa arviolukuja.

Kaavio 1 osoittaa, että jäsenvaltiot toimittivat 88 prosenttia vaadittavista tiedoista; 12 prosenttia tiedoista puuttui. Kun puuttuvien tietojen jakautumista tarkastellaan jäsenvaltioittain, toimialoittain ja jäteluokittain, havaitaan, että suurin osa puuttuvista arvoista liittyy pääasiassa kolmeen toimialaan.

Noin kolmannes puuttuvista tiedoista koskee maa-, metsä- ja riistataloudessa (NACE A), kalataloudessa (NACE B) sekä palvelualoilla (NACE G-Q) syntyneitä jätteitä. Jäsenvaltioista 11:lle oli myönnetty asetuksen 4 artiklan perusteella poikkeuksia tietojen ilmoittamisesta näiltä aloilta. Poikkeukset selittävät noin 70 prosenttia näiltä kolmelta alalta puuttuneista tiedoista; muut 30 prosenttia koskevat maita, joihin ei sovellettu poikkeusta. Muutamat poikkeusta hakenneet maat toimittivat silti tietoja (tai osan niistä).

Noin 20 prosenttia puuttuvista tiedoista koskee lietettä. Lietemäärät on ilmoitettava märkä- ja kuivapainossa. Useimmat maat pystyivät kuitenkin toimittamaan tietoja joko märkä- tai kuivapainossa. Eurostat vahvisti muuntokertoimen, jolla märkápaino muunnetaan kuivapainoksi, ja käytti sitä puuttuvien arvojen korvaamisessa.

Tätä kertomusta laadittaessa Portugali oli toimittanut tietoja ainoastaan kotitalouksissa syntyneistä jätteistä; tiedot talouden eri toimialoilla syntyneistä jätteistä puuttuivat kokonaan. Voidakseen laskea EU:n tason kokonaistulokset Eurostatin piti korvata nämä tiedot laskennallisilla arvoilla, tosin ensimmäisenä vuonna näiden arvojen empiirinen perusta on varsin hatara.

Kaavio 1: Jätteiden syntyä koskevien tietojen täydellisyys jäsenvaltioittain

Täydellisten tietojen toimittaminen on jätteenkäsittelyn kohdalla vielä tärkeämpää kuin jätteiden synnyn kohdalla, koska käsiteltyjä määriä koskevia arvoja ei pystytä täydentämään käsittelymuodoittain. Käsitellyt määrät on tavallisesti ilmoitettava kansallisella tasolla ja NUTS 1 -tasolla. Tässä jaksossa tiedot on kuvattu vain kansallisella tasolla. Monet maat eivät esittäneet täydellistä alueellista jaottelua; tässä tietojen ensimmäisessä toimitusvaiheessa Eurostat on pitänyt etusijalla tietojen johdonmukaisuutta ja täydellisyyttä kansallisella tasolla.

Jätteenkäsittelyn osalta puuttuvien tietojen osuus on vain 2,6 prosenttia. Suurin osa niistä liittyy lähinnä kahteen toimialaan.

Useat maat eivät pystyneet toimittamaan lietetietoja märkä- ja kuivapainossa, vaan ilmoittivat ainoastaan jommankumman näistä luvuista. Yli puolet puuttuvista arvoista koskee lietetietojen puutteellista ilmoittamista. Muista puuttuvista arvoista suurin osa liittyy harvinaisempiin loppukäsittelymuotoihin: maaperän käsittelyyn (nestemäisen tai lietemäisen jätteen biologinen hajottaminen maaperässä jne.) tai jätteiden päästämiseen vesistöihin.

4. TARKKUUS

Tarkkuudella tarkoitetaan arvioitujen tai laskennallisten arvojen ja täsmällisten tai todellisten arvojen likeisyyttä, ja sen arvioinnissa otetaan huomioon tiettyjä tekijöitä, kuten otantavirheet, tietojen kattavuus, sovelletut kynnysarvot, vastauskato, mukautukset, tarkistukset ja korjaukset, luottamuksellisuus jne.

4.1 Tietojen kattavuus ja kattavuusvirheet

Asetuksen tavoitteena on tilastojen tuottaminen direktiivin 2006/12/EY 1 artiklan a alakohdan määritelmän mukaisista jätteistä, radioaktiivista jätettä lukuun ottamatta.

Jätteiden syntyä koskevat tilastot on laadittava kaikilta talouden toimialoilta sekä kotitalouksista. Tilastoissa on otettava huomioon myös pienyrityksissä (< 10 työntekijää) syntyneet jätteet, vaikka nämä yritykset tulisikin mahdollisuuksien mukaan vapauttaa tutkimuksista.

Jätteenkäsittelystä laadittavat tilastot koskevat kaikkea tietystä maassa hyödynnettyä tai loppukäsiteltyä jätettä kyseisen jätteen alkuperästä riippumatta. Asetuksen tarkoituksena on kerätä tietoja jätteiden lopullisesta määränpäästä; se ei koske esikäsittelytoimia.

Asetuksen soveltamisalaan eivät kuulu jätteet, joiden kierrätys tapahtuu suoraan jätteen syntypaikalla.

Epäselvät määritelmät

Jätetilastoista säädetään EU:n jätelainsäädännössä. Siksi jätetilastoja laadittaessa joudutaan hakemaan keinoja ratkaista oikeudellisten määritelmien puutteet, etenkin kysymys siitä, mikä on jätettä ja mikä ei. Toisistaan poikkeavat tulkinnat määritelmistä voivat vaikuttaa merkittävästi tietojen kattavuuteen ja vertailukelpoisuuteen etenkin suuria jätevirtoja tarkasteltaessa. Yksi laatuselvityksissä esille tulleista yleisistä ongelmista on se, kuinka puujäte, metallijäte ja elintarviketeollisuuden orgaaninen jäte sisällytetään tilastoihin.

Komission tulkitsevassa tiedonannossa jätteistä ja sivutuotteista (KOM(2007) 59 lopullinen) annetaan tähän hyödyllistä ohjeistusta. Komissio on myös valmistelemassa jätteeksi

luokittelun päättymistä koskevia perusteita, jotka nekin auttavat osaltaan selventämään eroa jätteen ja muun kuin jätteen välillä.

Selkeät luokittelut ja määritelmät ovat erityisen tarpeellisia, jotta tiedoista olisi jotakin hyötyä määritettäessä esimerkiksi kierrätystä koskevia tavoitteita.

Tuonti ja vienti

Jätteiden synnyn kohdalla kattavuusvirheet johtuvat pääasiassa siitä, että tietyt maat eivät kerää tietoja suoraan jätteiden tuottajilta, vaan johtavat ne jätteiden keruuta tai jätteenkäsittelyä koskevista tiedoista. Tämä lähestymistapa keventää yrityksille aiheutuvaa vastausrasitetta, mutta siinä on myös tiettyjä puutteita. Yksi niistä on se, että jätteiden suora vienti (vienti ilman lähtömaassa tapahtuvaa käsittelyä) jää pois otoksesta (esim. Itävallassa, Liettuassa ja Tanskassa), ellei vientitietojen mukauttamiseksi käytetä muita tietolähteitä. Tämä virhe vaikuttaa pääasiassa kierrätysjätettä koskevien tietojen kattavuuteen. Jätteiden tuontia ja vientiä koskevien tilastojen keruumahdollisuuksia tarkastellaan erikseen vuonna 2007 päättyneessä pilottitutkimusohjelmassa. Komissio on laatimassa Euroopan parlamentille ja neuvostolle raporttia, jossa esitetään yhteenveto tutkimuksen tuloksista.

Tietyt jäsenvaltiot (esim. Alankomaat, Belgia, Ranska ja Tanska) ovat perinteisesti laatineet kansallisia tilastoja ainoastaan rajojensa sisäpuolella syntyneiden jätteiden käsittelystä. Kaikki nämä maat eivät ole mukauttaneet toimintamallejaan asetuksen vaatimuksiin. Poikkeamat kattavuusvaatimuksista voivat koskea kaikkia jäteluokkia (esim. Belgia, Tanska) tai pelkästään joitakin tiettyjä jätevirtoja (esim. Ranska).

Uusiojäte

Jätetilastoja koskevan asetuksen liitteessä I jäsenvaltioita pyydetään nimenomaisesti ilmoittamaan tiedot hyödyntämis- ja loppukäsittelytoimissa syntyvästä jätteestä, jota nimitetään uusiojätteeksi. Uusiojätettä odotetaan syntyvän pääasiassa jätehuoltoon liittyvillä toimialoilla (NACE-toimialat 37, 51.57 ja 90). Tiedoista ja laatuselvityksistä kuitenkin ilmenee, että useat maat ovat jättäneet tämän vaatimuksen huomiotta todennäköisesti siksi, että tiedot valmistellaan eri tavalla kansallisiin tarkoituksiin.

Koska uusiojätettä koskevat tiedot eivät ole täysin kattavia, syntyneiden jätteiden määriä on aliarvioitu monilla aloilla; tämä puolestaan vaikeuttaa tietojen tulkintaa näiden alojen ja jätteiden kokonaismäärien osalta.

Pienyritysten sisällyttäminen tilastoihin

Useimmat jäsenvaltiot vapauttivat pienyritykset jätteiden syntyä koskevien tietojen keruusta. Jotkin maat kuitenkin esittivät arvioita pienyrityksissä syntyneistä jätteistä ja jotkin (esim. Latvia, Puola, Ranska, Slovenia, Tšekki ja Unkari,) taas eivät, koska niillä oli menetelmiin liittyviä ongelmia tai koska ne pitivät jätemääriä liian vähäpätöisinä.

Tästä johtuva alipeitto eli se, että otokset eivät kata kaikkea syntynyttä jätettä, vaihtelee maiden tiedonkeruukynnyksen ja niiden taloudellisen rakenteen (otoksen ulkopuolelle jääneiden yritysten lukumäärän ja toimintojen) mukaan. Eri maista saadut tiedot osoittavat, että pienyrityksissä syntyneiden jätteiden osuudet saattavat vaihdella huomattavasti. Useat maat, jotka jättivät toimittamatta arvioita, selittivät laatuselvityksissään olevansa työstämässä arviointimenetelmiään ja pystyvänsä esittämään arvioita vasta seuraavalla raportointikierröksellä.

4.2. Luokitus- ja jaotteluongelmat

Jaottelu toimialoittain

Asetuksessa pyydetään jäsenvaltioita jaottelemaan tietonsa 20:n jätettä synnyttävän toiminnon mukaan. Tietojen asianmukainen jaottelu on tärkeää, jotta

- jätemääriä koskevat alakohtaiset tiedot olisivat vertailukelpoisia;
- jätetilastot olisivat johdonmukaisia yritystoiminnan tilastojen kanssa.

Taloudellisten toimintojen jaottelu perustuu Euroopan yhteisön tilastolliseen toimialaluokitukseen (NACE Rev. 1.1). Hiljattain on annettu uusi toimialaluokitus (NACE Rev. 2), ja jätetilastoja koskevassa asetuksessa vaadittua jaottelua on mukautettu sen perusteella. NACE Rev. 2:ta käytetään viitevuodesta 2008 eteenpäin; vuosien 2004 ja 2006 tiedot on tarkoitus muuntaa NACE Rev. 2:n mukaisiksi. NACE-luokituksen tarkistaminen ei vaikuta jäljempänä tarkasteltuihin luokitusongelmiin.

Jätteiden jaottelu jätettä synnyttävien alojen kesken riippuu tiedonkeruussa sovelletuista menetelmistä. Noin kaksi kolmasosaa jäsenvaltioista kerää suurimman osan jätteiden syntyä koskevista tiedoista suoraan jätteiden alkuperäisiltä tuottajilta joko tutkimusten pohjalta tai hallinnollisista asiakirjoista. Tämän lähestymistavan avulla saadaan suoraa tietoa jätteen alkuperästä. Useimmat näistä maista käyttävät jätteiden tuottajan NACE-koodin määrittämisessä tilastollista kaupparekisteriä; näin varmistetaan tietojen johdonmukaisuus yritystoiminnan tilastojen kanssa.

Jaotteluvirheen riski on huomattava maissa, joissa jätteiden syntyä koskevat tiedot johdetaan epäsuorasti jätteenkäsittelyä koskevista tiedoista. Tätä lähestymistapaa noudattavat Itävalta, Liettua, Malta, Saksa ja Tanska. Tässä tapauksessa tietoja jätettä synnyttävistä toiminnoista saadaan ainoastaan toissijaisista lähteistä (esim. jätteiden kerääjiltä ja jätteenkäsittelylaitosten pitäjiltä) tai ne johdetaan muilla keinoilla (esim. mallinnuksella tai käyttämällä Euroopan jäteluetteloa⁸, jossa on tietoa jätteiden alkuperästä). Kaikkiin näihin lähestymistapoihin liittyy selkeitä rajoituksia.

Kotitalouksissa syntynyt jäte

Taloudellisista toiminnoista syntyneiden jätteiden eriyttäminen kotitalouksissa syntyneestä jätteestä korvaa perinteisen ”yhdyskuntajätteen” käsitteen.

Haasteena on kuitenkin löytää sopiva menetelmä, jolla pystyttäisiin tuottamaan tarkkoja tilastoja kotitalouksissa syntyneestä jätteestä, koska tiedot siitä kerätään yleensä yhdessä myymälä-, pienyritys- ja laitospöjätteiden tietojen kanssa. Monilla mailla ei ole suoraa tietoa kotitalouksissa syntyneen jätteen osuudesta; niitä pyydettiin määrittämään kotitalousjätteiden osuudet jollakin muulla menetelmällä.

Jäsenvaltioista 12 on ottanut käyttöön tämän uuden jättekäsitteen ja ilmoittanut ainoastaan kotitalouksissa syntynyttä jätettä koskevat luvut. Niiden käyttämät menetelmät vaihtelevat kohdennetuista tutkimuksista (jäteanalyysit) jätehuoltoyrityksiltä tai kaatopaikanpitäjiltä saatuihin summittaisiin arvioihin. Yhdeksän maata jätti soveltamatta uutta jättekäsitettä. Neljän maan laatuselvityksissä ei ollut lainkaan tietoja siitä. Kotitalouksissa syntynyttä jätettä

⁸ Jäteluettelon osalta päätös 2000/532/EY, EYVL L 226, 6.9.2000, s. 3.

koskevat tiedot ovat siten vertailukelpoisia vain niiden maiden välillä, jotka ovat noudattaneet vaatimuksia. Tilanteen odotetaan paranevan siinä vaiheessa, kun saadaan tiedot vuodelta 2006, sillä useat maat ovat työstämässä asianmukaisia menetelmiä.

4.3. Mittausvirheet

Mittausvirheet saattavat johtua epätasmoisten muuntokertoimien käytöstä. Kaatopaikat, joilla ei vielä ole käytössä autovaakaa, ovat yhä yleinen ongelma. Niiden osalta ilmoitetut luvut perustuvat yleensä jätteenkeruujoneuvojen painoon, ja ne on muunnettu jätteen keskimääräisen tiheyden perusteella. Puolan ja Liettuan kokemukset viittaavat siihen, että tätä lähestymistapaa noudatettaessa jätemääriä pikemminkin yli- kuin aliarvioidaan. Mittausvirheet ovat todennäköisesti suurimmat yhdyskuntajätteen ja muun tavanomaisen kaatopaikkajätteen kohdalla. Vaarallisen jätteen ja kierrätysjätteiden kohdalla punnitus on taloudellisista syistä todennäköisempää kuin muiden. Tietojen laatu paranee jatkuvasti, kun vanhoja kaatopaikkoja suljetaan ja tilalle rakennetaan uusia EU:n vaatimusten mukaisia kaatopaikkoja.

5. YRITYKSILLE AIHEUTUVA RASITE

***Vastausrasitteella** viitataan tietojen toimittamisesta yrityksille aiheutuvaan rasitteeseen, ja sitä mitataan arvioimalla vastaajien tosiasiallista määrää ja fyysistä vastausrasitetta (vastausaikaa).*

Jätetilastoja koskevassa asetuksessa kehoitetaan jäsenvaltioita keventämään tätä rasitetta luovuttamalla käyttöön hallinnollisia tietolähteitä ja vapauttamalla alle 10 työntekijän pienyritykset tutkimuksista, jolleivät nämä yritykset tuota merkittävää määrää jätettä.

Useimmat jäsenvaltiot eivät kuitenkaan mittaa fyysistä vastausrasitetta eivätkä siten pysty ilmoittamaan sitä koskevia tietoja. Viisi jäsenvaltiota ilmoittaa rasitteen kestoksi 30 minuutista viiteen tuntiin vastaajaa kohden. Useimmiten jäsenvaltiot ovat kuitenkin tietoisia yrityksille aiheutuvasta rasitteesta ja noudattavat eri lähestymistapoja sen keventämiseksi ja tietojen keräämiseksi mahdollisimman tehokkaasti.

Eniten apua yrityksille on siitä, että vältetään tietojen kaksinkertaista raportointia hallinnollisiin ja tilastollisiin tarkoituksiin käyttämällä raportoinnissa hallinnollisia tietoja ja/tai koordinoimalla jättekyselyt kyseisten laitosten (tilastotoimiston, ympäristöministeriön, ympäristöviraston) kesken. Jäsenvaltioista 14 käyttää hallinnollisia tietoja jätetilastojen pääasiallisena tietolähteenä. Muissa maissa hallinnolliset tiedot ovat vain yksi monista tietolähteistä.

Asetuksen vaatimus pienyritysten vapauttamisesta tutkimuksista on ratkaistu eri maissa eri tavoin. Joissakin maissa on selvitetty pienyritysten tilannetta otantatutkimuksilla ja ekstrapoloitu tulokset (Belgia; joillakin aloilla Viro; Kreikka). Useimmat jäsenvaltiot ovat kuitenkin jättäneet pienyritykset kokonaan otoksen ulkopuolelle, ja luvut on joko jätetty ilmoittamatta (ks. 4.3 kohta) tai ekstrapoloitu muuttujapohjaisilla estimointimalleilla. Maat ovat laatineet erilaisia vapautuskynnyksiä, jotka on määritelty pääasiassa työntekijöiden määrän tai vuoden kuluessa syntyneen jätemäärän perusteella. Joissakin maissa on yhdistetty nämä kaksi kriteeriä sen varmistamiseksi, että myös pienyrityksistä kerätään tietoja silloin, kun ne ylittävät jätteiden synnylle asetetun kynnyksen.

6. PÄÄTELMÄT

Ensimmäiseltä raportointikierrokselta saatujen tietojen analyysi ei ole vielä valmis, mutta jo nyt on selvää, että EU:n jätetilastoista on tullut entistä täydellisempiä ja yhdenmukaisempia.

Jäsenvaltioiden velvoittamisella dokumentoimaan menetelmänsä ja arvioimaan tietojensa laatua laatuselvityksissä on ollut selvästi myönteinen vaikutus. Se on auttanut paljastamaan järjestelmän ongelmia ja puutteita ja osoittamaan alueita, joilla tarvitaan parannuksia. Lisäksi asetus on parantanut jätetilastojen ja muiden tilastoalojen välistä johdonmukaisuutta, koska siinä edellytetään NACE-toimialaluokituksen tiukkaa noudattamista sekä yritystoiminnan tilastoissa sovellettujen tilastoyksiköiden käyttöä. Näin se on parantanut mahdollisuuksia sisällyttää jätetilastot ympäristötaloudelliseen tilinpitoon.

6.1. Jäsenvaltioissa tapahtunut kehitys

Kansallisella tasolla asetuksen velvoittava luonne on selvästikin lisännyt jätetilastojen painoarvoa tilastojärjestelmissä. Asetuksessa asetetut velvoitteet ovat johtaneet menetelmien kehittymiseen ja muutoksiin kansallisissa tiedonkeruujärjestelmissä.

Ensimmäisellä raportointikierroksella saamiensa kokemusten perusteella useat maat ovat ilmoittaneet aikovansa parantaa tietojen laatua ja noudattavansa entistä huolellisemmin asetuksen vaatimuksia. Sikäli kuin kyseiset muutokset vaativat lainsäädäntötoimia, ne tuskin tulevat voimaan ennen viitevuotta 2008.

Vaikuttaa siltä, että asetus on voimistanut jäsenvaltioiden yleistä pyrkimystä välttää päällekkäistä raportointia tiedonkeruulaitosten välisellä yhteistyöllä sekä järjeistämällä raportointivelvoitteita. Samojen tietojen käyttö sekä hallinnollisiin että tilastollisiin tarkoituksiin on yleistymässä, ja kaiken kaikkiaan tietojen yhdenmukaisuus on parantunut ja vastausrasite pienentynyt.

6.2. Tarvittavat tarkistukset

Vaikka ensimmäisen raportointikierroksen tulokset vahvistivat yleisen lähestymistavan toimivuuden, siinä on joitakin suunnitteluun liittyviä heikkouksia, joihin on selvästikin syytä puuttua.

Jäteluokan mukainen jaottelu

Asetuksen liitteissä I ja II (2 jakso) edellytetään syntyneiden ja käsiteltyjen jätemäärien jaottelua jäteluokittain, ja jaottelu on kussakin tietokokonaisuudessa erilainen (ks. taulukko 1). Tämän järjestelyn tarkoituksena oli lieventää tietojen jaottelun tarkkuutta koskevia vaatimuksia ja siten jäsenvaltioille aiheutuvaa rasitetta.

Ensimmäiseltä raportointikierrokselta saadut kokemukset osoittavat selvästi, että tähän toimintamalliin liittyy monia haittoja ja vain vähän etuja, eikä se näytä tuoneen mainittavaa helpotusta jäsenvaltioille. Useimmat jäsenvaltiot keräävät tietoja paljon tarkemmalla tasolla ja yksinkertaistavat jaotteluja vasta siinä vaiheessa, kun tietoja valmistellaan lähetettäväksi Eurostatille.

Tähän liittyy seuraavia haittapuolia:

- Yksittäisistä jäteluokista ei ole mahdollista laatia jätetaseita; tämä vaikeuttaa suuresti tietojen validointia ja tulkintaa.
- Jätteenkäsittelyä koskevia tietoja ei jaotella riittävän tarkasti; merkittäviä jätevirtoja sisällytetään määrittelemättömiin jäteluokkiin ("muut jätteet").
- Tulosten esitys- ja kuvaustapa on hyvin monimutkainen.
- Vaihtelevien toimitusmuotojen käyttö vaikeuttaa tietojen muokkausta ja käsittelyä.

Nykyisestä lähestymistavasta olisikin luovuttava ja korvattava se yhteisellä jaottelulla, jota sovellettaisiin sekä jätteiden syntyyn että jätteenkäsittelyyn. Keskustelun lähtökohdaksi tulisi ottaa liitteessä I olevassa 2 jaksossa annettu tarkempi jäteluokkien jaottelu.

Jätteenkäsittelyinfrastruktuuria koskevien tietojen alueellinen jaottelu

Asetuksessa jäsenvaltiot velvoitetaan toimittamaan tietoja hyödyntämis- ja loppukäsittelylaitosten lukumäärästä ja kapasiteetista NUTS 2 -tasolla (liite II, 3 jakso). Näin yksityiskohtainen alueellinen jaottelu lisää merkittävästi niin Eurostatin kuin jäsenvaltioidenkin työkuormaa. Alueellinen tarkkuus kasvattaa huomattavasti luottamuksellisten tietojen osuutta ja asettaa siten rajoituksia tietojen käyttökelpoisuudelle. Tällaisten yksityiskohtaisten tietojen tarvetta on syytä tarkistaa.

Jaottelu jätteenkäsittelymuodoittain

Jätteenkäsittelystä raportointia koskevan 8 jakson 2 kohdassa on koottu kaikki hyödyntämistä koskevat toimet (10 toimea), paitsi jätteiden hyödyntäminen energiana, yhteen ainoaan raportointiluokkaan. Lisäksi jätteiden hyödyntämiskapasiteettia koskeviin tietoihin sisältyy sellaisiakin käsittelytoimia kuin kompostointi, metallien kierrätys ja öljyn uudelleenjalostus. Näissä tapauksissa tietojen jaottelu ei näyttäisi olevan riittävän tarkkaa: jätepolitiikan seurannan kannalta olisi toivottavaa saada tietoja myös tietyistä kierrätystoimista. Yhä enemmän tarvitaan myös tietoja, jotka soveltuisivat käytettäväksi vertailuarvoina tiettyjen tavoitteiden mittauksessa. Joissakin tapauksissa nämä tavoitteet voisivat olla jopa pakollisia. Juuri tästä syystä jäsenvaltioissa kerättyjen tietojen on oltava yhdenmukaisia, joten määritelmiä ja luokituksia on todennäköisesti vielä tarkennettava.

Loppukäsittelytoimet (8 käsittelytyyppiä) on jaoteltu kahteen raportointiluokkaan, joista toista jäsenvaltiot eivät juurikaan käytä.

7. SUOSITUKSET

Näiden alustavien kokemusten perusteella ja tietojen käyttökelpoisuuden ja laadun parantamiseksi sekä ottaen huomioon yrityksille ja hallintoviranomaisille koituvat lisäkustannukset komissio ehdottaa, että asetusta tarkistetaan hyvissä ajoin ennen tiedonkeruun aloittamista viitevuodelta 2008. Komissio esittää siihen seuraavia tarkistuksia:

- käytetään jätteiden synnyn ja jätteenkäsittelyn kohdalla samaa jäteluokkien jaottelua yhdenmukaistamalla liitteissä I ja II olevaa 2 jaksoa,
- tarkistetaan liitteen II alueellista jaottelua,

- tarkistetaan liitteen II jätteenkäsittelyluokitusta etenkin jätteiden hyödyntämisen ja loppukäsittelyn osalta.